

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی بستری برای پیشگیری از جرائم و انحرافات

* مسلم قبادیان * سعید دهقان * اژدر شمخانی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۸/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۹/۱۶

چکیده

تربیت جنسی یکی از پیچیده‌ترین و مهم‌ترین ابعاد تعلیم و تربیت است که در چگونگی شکل‌گیری شخصیت انسان نقش مهمی داشته و بر افکار، عواطف و رفتارهای وی تأثیرگذار است. هدف از انجام این پژوهش بررسی نحوه تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی به منظور پیشگیری از وقوع جرائم و انحرافات و ارائه شیوه‌های تربیت جنسی از منظر اسلام است. گزینه جنسی در میان سایر غرایز و انگیزه‌ها مقام مهم و استثنایی دارد و موجب تغییرات و تحولات اساسی در حیات فردی و اجتماعی می‌باشد و از سوی دیگر عدم آگاهی و آشنایی والدین با نحوه تربیت جنسی فرزندان باعث ایجاد مشکلاتی در این زمینه شده است، بنابراین پرداختن به موضوع تربیت جنسی و آموزش راه و روشی که اسلام در این باب سفارش می‌کند می‌تواند به حفظ عفت و سلامت و پایداری خانواده‌ها کمک کند و به دنبال آن فساد و فحشا در جامعه کم می‌شود و سهل‌انگاری و بی‌اهمیتی به این مسئله موجب از بین رفتن حیا و حریم‌ها و فروپاشی خانواده‌ها و شیوع فساد و فحشا در جامعه می‌شود امروزه متأسفانه در جامعه ما، منابع غیر صحیح برای پاسخگویی به نیازهای جنسی کودکان و نوجوانان فراوان است به همین دلیل خانواده‌ها باید کودکان و نوجوانان خود را به طریق صحیح تربیت نمایند تا به انحراف جنسی دچار نشوند. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی (اسنادی) بوده است. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که شیوه‌های تربیت جنسی کودک و نوجوان شامل: - پرورش هویت جنسی- پیشگیری از تحریک گزینه جنسی- پاسخ دادن به پرسش‌های کودکان و نوجوانان- و پرورش فضایل اخلاقی است.

واژگان کلیدی: تربیت جنسی، پیشگیری از جرم، اسلام، انحرافات

*استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان

*دکتری تخصصی حقوق کیفری و جرم‌شناسی و مدرس دانشگاه

*کارشناس ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، همدان،

ایران.

مقدمه

یکی از حوزه‌های چالش برانگیز تعلیم و تربیت در جوامع مختلف، از جمله جامعه ما تربیت جنسی^۱ است، که همواره به دلیل وجود پاره‌ای از ابهام‌ها و سوء تفاهم‌های فکری و نظری و نیز موانع اجرایی با مشکلات فراوانی دست به گریبان بوده و همین امر، زمینه ساز ایجاد و بروز بسیاری از معضلات اجتماعی و انحراف‌های رفتاری در میان نسل جوان و به تبع آن صرف هزینه‌های سنگین جهت مقابله با این انحراف‌ها است در عین حال باید بر این نکته تاکید کنیم که در حوزه‌ی عمل "تربیت جنسی از موضوع‌های چالش برانگیز برای خانواده‌های ایرانی است. پدران و مادران مسئول نمی‌توانند نسبت به غریزه جنسی فرزندان خود بی تفاوت باشند زیرا تربیت جنسی یکی از دشوارترین و حساسترین انواع تربیت‌ها است که اندک اشتباهی در آن ممکن است کودکان را به وادی فساد بکشاند.^۲ صاحب نظران و اندیشمندان مختلف تعلیم و تربیت و روانشناسی، هریک بر مبنای تلقی و مبادی فکری و معرفتی خود و نیز ارزشهای فرهنگی و اجتماعی جامعه مورد نظر، تبیین و برداشت خاصی را در زمینه تربیت جنسی ارائه کرده‌اند که مبین نوع نگاه و رویکرد آن‌ها نسبت به این حوزه‌ی آموزشی و تربیتی است. به عنوان مثال: تربیت جنسی عبارتست از به کارگیری شیوه‌هایی برای ایجاد صفات و رفتارهای جنسی سالم و زدودن صفات و رفتارهای جنسی غیر سالم در انسان.^۳

- تربیت جنسی به کلیه اقداماتی اطلاق می‌شود که از دوران اولیه زندگی انسان در جهت رشد متعادل و مناسب انگیزه جنسی انجام شده و هدف آن اطلاع رسانی جنسی، کمک به تکامل رفتارهای جنسی، اجرای وظایف جنسی، تداوم و بقای نسل و رسیدن

1. Sex education

۲. امینی، ابراهیم، اسلام و تعلیم و تربیت، تهران: انتشارات بوستان، جلد سوم، ۱۳۶۸، ص ۳۳۷.

۳. همان، ص ۱۹۹.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۷۱

به رحمت، مودت و آرامش در زندگی است.^۱ همچنین تربیت جنسی ارائه یک سلسله اطلاعات ضروری روانشناختی، جسمانی، و دینی درباره مسائل جنسی مربوط به فرد در زمینه آشنایی بیشتر با خصوصیات جنس مخالف است.^۲

- برخی از صاحب‌نظران برای تربیت جنسی دو معنا یا مفهوم را در نظر می‌گیرند. معنای اول، تربیت جنسی به معنای آموزش نقش‌های متأثر از هنجارهای اجتماعی دخترانه و پسرانه به دانش‌آموزان است. در معنای دوم، تربیت جنسی ارائه و در اختیار گذاشتن اطلاعات ضروری در مورد مسائلی است که به نوعی با گزینه جنسی انسان‌ها مربوط است.^۳

تربیت جنسی، عبارت است از اینکه «فرد در دوره‌های رشد کودکی، نوجوانی و جوانی، به گونه‌ای پرورده شود و آموزش ببیند که با جنسیت خود آشنا گردد و آن را بپذیرد؛ قدردان وجود خویش باشد و به آن افتخار کند؛ نقش مذکر یا مؤنث بودن از لحاظ اجتماعی را یاد بگیرد؛ و احکام و آداب دینی در ارتباط با مسائل جنسی مربوط به خود و روابط با همجنس و جنس مخالف را فرا گیرد؛ آمادگی روانی برای ازدواج و تشکیل خانواده را پیدا کند؛ با مسائل مربوط به زندگی خانوادگی و روابط با همسر آشنا گردد و در سایه آن، به آرامش برسد، به گونه‌ای توانمند شود که عواطف و فعالیت‌های جنسی خویش را در جهت قرب الی‌الله و جلب خشنودی خداوند، به کار گیرد». با توجه به این تعریف، تربیت جنسی، حوزه وسیعی را در برمی‌گیرد و شامل فعالیت‌های تربیتی‌ای است که از آغاز زندگی، مرحله به مرحله در جهت رشد متعادل و متناسب

---

۱. رستمی، مهتاب، و همکاران، بررسی دیدگاه دانشجویان درباره چگونگی افزایش آگاهی جنسی جوانان دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه، مجموعه مقالات دومین کنگره سراسری آسیب‌شناسی خانواده در ایران، تهران: دانشگاه شهیدبهشتی، ۱۳۸۴.

۲. پورامینی، محمد باقر، تربیت جنسی در سیره نبوی، مجموعه مقالات تربیت اسلامی ویژه تربیت جنسی، قم: گروه پژوهش‌های تعلیم و تربیت اسلامی، ۱۳۸۳، ص ۱۹۹.

۳. متقی فر، غلامرضا، کاوشی در باب آموزش جنسی در مدارس، مجله معرفت، شماره ۴۲، ۱۳۷۸، ص

۱۷۲.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

غریزه جنسی صورت می‌گیرد تا فرد، با وظایف و رفتارهای جنسی آشنا شود و به اهداف تربیتی جنسی (از قبیل: مودت و رحمت و آرامش در زندگی و سلامت روان) برسد و نسل هم تداوم پیدا کند. به این ترتیب، گستره موضوع تربیت جنسی، در برگیرنده مسائل ریز و درشتی است که به بعضی از آنها اشاره می‌شود:

- نگرش والدین، نسبت به جنسیت خود و فرزندانشان.
- شیوه برخورد متناسب والدین، با جنسیت فرزندانشان (طرز لباس پوشاندن به آنها و مسئولیت‌هایی که به آنها واگذار می‌شود و...).
- پاسخ دادن به سؤالات جنسی کودکان، در مورد تولید مثل، تفاوت‌های جنسی دختر و پسر و....

- رفتار والدین با یکدیگر.
- نگرش والدین نسبت به ازدواج و جنس مخالف.
- آموزش حیا و فضایل اخلاقی.
- بهنجارها و نابهنجاری‌های جنسی.
- اهمیت تقوا و پرهیز از بی بند و باری جنسی.
- آگاه کردن فرزندان، نسبت به بیماری‌های مقاربتی (مانند ایدز و...).
- آموزش احکام شرعی، در مورد مسائل جنسی دوران بلوغ و ازدواج.
- آگاه کردن فرزندان از تغییرات هنگام بلوغ.
- آماده کردن نوجوانان و جوانان برای ازدواج و آشنا کردن آنها به وظایف همسررداری و فرزندپروری.

- آگاه کردن فرزندان، به طبیعی بودن نیاز جنسی و تمایل جنسی به جنس مخالف.^۱
بحث درباره‌ی غریزه جنسی و عوامل رشد آن، انگیزه و نقش جنسی دختر و پسر و چگونگی برخورد با آن، در میان پیروان ادیان الهی که تاریخشان در دست ماست

---

۱. فقهی، علینقی، تربیت جنسی، مبانی اصول و روش‌ها از منظر قرآن و حدیث. قم: انتشارات دارالحدیث، ۱۳۷۸، ص ۲۱.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۷۳

همچون یهود و مسیحیت مطرح بوده است. با توجه به منابع موجود می‌توان گفت دیدگاه‌های متفاوتی درباره تربیت جنسی، ابراز شده است. انسان‌ها و در راس آن‌ها انبیا و علما به تربیت جنسی اهمیت داده، در مقاطع خاصی به آن همت گماشته‌اند. همچنین در قرآن و حدیث و به تبع آن در کتاب‌های فقهی و اخلاقی، بویژه در موضوع نکاح، بصورت مستقیم و غیرمستقیم به موضوعات جنسی، در دوره‌های مختلف پرداخته شده است. امروزه روانشناسان نیز از فروید تا یونگ، آدلر، هورنای، فورلر و فرانکل درباره موضوعات جنسی بحث و نظریات متفاوتی را مطرح کرده‌اند از دیدگاه اسلامی تربیت جنسی این است که فرد را به گونه‌ای تربیت کنیم که وقتی به سن بلوغ رسید، حلال و حرام را در مسائل جنسی تشخیص دهد، به وظایف زناشویی و همسری آگاه باشد، از بی بند و باری بپرهیزد و راه و رسم عفت اسلامی خلق و خوی او باشد. انگیزه و رفتار جنسی غریزی است؛ ولی تحت تاثیر عوامل محیطی، کاملاً طبیعی باقی نمی‌ماند و جهت‌های خاصی می‌گیرد، از این رو تکامل زندگی جنسی را نمی‌توان به طبیعت سپرد و از پرورش صحیح آن غفلت کرد؛ بلکه در جهت دستیابی به اهداف مطلوب و جهت دادن به فعالیت‌های جنسی باید کوشش نمود. فعالیت‌های جنسی، بدون جهت‌دهی صحیح و برخورداری از برنامه‌ای معین، مشکلاتی را بوجود خواهد آورد که سلامت جسم و روان را به خطر می‌اندازد؛ از سوی دیگر رها کردن کودک تا سنین نوجوانی و جوانی و عدم تربیت صحیح، او را از رسیدن به سعادت که هدف آفرینش انسان است، باز می‌دارد. امام علی(ع) نداشتن ادب و محروم بودن از تربیت صحیح را عامل تمام بدی‌ها دانسته، فرمود: "بی ادبی و عدم تربیت صحیح باعث هر بدی می‌گردد"^۱ با این وصف والدین و مربیان موظف هستند با آموزش‌های مستقیم و غیرمستقیم موقعیت را به گونه‌ای فراهم آورند که همراه با رشد طبیعی، آگاهی‌های جنسی و مهارت‌های کنترل

---

۱. فقیهی، علی نقی، و همکاران، آموزش جنسی به کودک و نوجوان از دیدگاه اسلامی و مطالعات روانشناختی، دو فصلنامه تربیت اسلامی، سال سوم، شماره هفتم، ۱۳۸۷، ص ۵۱.
۲. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه. جلد بیستم. طه، مصر، بی تا، ص ۲۵۸.

۱۷۴.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

در کودکان و نوجوانان افزایش یابد تا به میل و اختیار خود از خطاهای جنسی اجتناب کنند. تربیت جنسی به صورت صحیح و کامل در کنار فراگیری ارزش‌ها و هنجارهای دینی و پرورش مهارت‌های کنترل، افراد را بسوی صلاح و پرهیز از فساد سوق می‌دهد و موجب سلامت روان نسل جوان و جامعه می‌شود. علی‌هذا با توجه به مطالب پیش گفته این پژوهش درصدد پاسخگویی به این سئوالات است هدف تربیت جنسی در اسلام چیست؟ شیوه‌های تربیت جنسی کودکان و نوجوانان کدامند؟

پیشینه تحقیق

در خصوص پژوهش‌های صورت گرفته مرتبط با تحقیق حاضر می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- مقدادی و جوادپور^۱ در تحقیقی تحت عنوان "پیشگیری از آسیب‌های جنسی کودکان در اسلام" به این نتیجه رسیده‌اند که بر پایه آموزه‌های اسلامی و دیدگاه فقیهان ضرورت دارد، از همان اوان کودکی و به تدریج، فضایل اخلاقی، حیا، عفت و غیرت در وجود طفل تقویت و پرورش یابد و گزینه جنسی تحت پرورش صحیح و کنترل واقع شود. همچنین باید قبل از بلوغ با نظارت و تربیت دینی عملاً زمینه اختفای تمایل جنسی در محیطی سالم و عاری از هرگونه عوامل محرک، برای کودک فراهم شود که از انحرافات جنسی و به دنبال آن، آسیب‌ها و نابهنجاری‌هایی همچون خودارضاعی، همجنس‌گرایی، انواع آزار جنسی و... پیشگیری به عمل آید و با رعایت این امور از سوی تمامی افراد و نهادهای مرتبط با کودک، می‌توان نقش شایسته و کمک شایانی در حمایت و تامین امنیت جنسی او ایفا نمود.

---

۱. مقدادی، محمدمهدی و جوادپور، مریم، پیشگیری از آسیب‌های جنسی کودکان در اسلام، اخلاق زیستی، سال هفتم، شماره ۲۳، ۱۳۹۶.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۷۵

- یاری دهنوی و ابراهیمی شاه آبادی^۱ تحقیقی تحت عنوان "پدیدارشناسی تربیت جنسی از دیدگاه کارشناسان تربیتی در مدارس متوسطه شهر کرمان" با هدف تبیین و تحلیل مفهوم تربیت جنسی و موانع و راه کارهای مربوط به آن از منظر کارشناسان تربیتی مدارس متوسطه شهر کرمان انجام داده‌اند. در این پژوهش که بر اساس روش پدیدارشناسی و شیوه نمونه‌گیری هدفمند صورت گرفته، تجربه زیسته ۱۲ نفر از مشاوران، معاونان پرورشی و دبیران دینی مدارس از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته جمع آوری شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که چهار مولفه اصلی تربیت (تبیین، ارائه معیار، تحرک درونی و نقادی) که وجه ممیزه تربیت از شبه تربیت است، به درستی تحقق نیافته است. از دلایل نامطلوب بودن تربیت جنسی در جامعه، دو عنصر مهم "عامل نبودن متصدیان تربیت به اصول اخلاق جنسی" و "ضعف شدید در میزان آگاهی آن‌ها از نحوه تحقق تربیت جنسی" است. لازم به ذکر است به دلیل عملکرد نامطلوب مسئولان تربیت در زمینه تبیین (مولفه اول تربیت) که دارای عناصری همچون (ویژگی‌های تبیین کننده، شناخت مخاطب و روش‌های تبیین) است، سایر مولفه‌ها نیز به درستی شکل نگرفته‌اند.

- ستوده نیا و رضانی^۲ در تحقیقی تحت عنوان "بررسی روش‌های تربیت جنسی در قرآن با تاکید بر رویکرد روانشناسی شناختی" روش‌های تربیت جنسی از نگاه قرآن را شامل: روش‌های شناختی (خداباوری، خودشناسی، غلبه دادن شناخت عقلی، فطری و وحیانی بر شناخت حسی، معاد شناسی، شناخت نسبت به آسیب‌های انحرافات جنسی) روش‌های رفتاری (صبر و سرسختی، نماز، روزه، الگوگیری، حفظ حجاب،

---

۱. یاری دهنوی، مراد و ابراهیمی شاه آبادی، فاطمه، پدیدارشناسی تربیت جنسی از دیدگاه کارشناسان تربیتی در مدارس متوسطه شهر کرمان "علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، شماره ۷، ۱۳۹۵.
۲. ستوده نیا، محمدرضا و رضانی، ملیحه، بررسی روش‌های تربیت جنسی در قرآن با تاکید بر رویکرد روانشناسی شناختی" مجموعه مقالات نهمین همایش ملی اشراق اندیشه مطهر، خانواده و تربیت جنسی، ۱۳۹۴.

۱۷۶.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

ازدواج، حمایت اجتماعی) و روش‌های. عاطفی (ذکر، دعا، حفظ تعادل در احساس گناه) معرفی نموده است.

- بامری و سالار زایی^۱ در تحقیقی تحت عنوان "تحلیل رابطه بین سبک زندگی و تربیت جنسی نوجوانان شهر زاهدان با نگاهی به پیشگیری از جرم" با هدف، تحلیل رابطه بین سبک زندگی و تربیت جنسی نوجوانان شهر زاهدان انجام دادند که نتایج نشان داد تربیت مثبت جنسی در پیش از ارتکاب جرایم جنسی بطور معناداری مؤثر است.

- تحقیقی با عنوان "تربیت جنسی کودک در روایات اهل بیت(ع)" توسط افشاری^۲ انجام شده است. دوری از آمیزش در نزد کودک، جدا نمودن بستر کودک، جلوگیری از تماس بدنی با کودک، حفظ کودک از بوسیدن نامحرمان، جلوگیری از دیدن اندام او توسط دیگران از جمله مواردی است که در روایات به عنوان تربیت جنسی کودک نام برده شده است.

- امینی و همکاران^۳ در پژوهشی تحت عنوان "بررسی ضرورت وجودی و چگونگی توجه به تربیت جنسی در برنامه‌ی درسی مقطع متوسطه از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان" این پژوهش، با هدف بررسی ضرورت وجودی و چگونگی توجه به تربیت جنسی در برنامه‌ی درسی مقطع متوسطه بر روی نمونه ۶۸۴ نفر از دانش‌آموزان متوسطه (۳۵۹ پسر و ۳۲۵ دختر) و ۲۹۵ نفر از دبیران انجام گرفته است. نتایج حاصل

---

۱. بامری، اسحق، سالارزایی، امیرحمزه "تحلیل رابطه بین سبک زندگی و تربیت جنسی نوجوانان شهر زاهدان با نگاهی به پیشگیری از جرم" مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، شماره ۲۹، ۱۳۹۷، ص ۱۰۶
۲. افشاری، محمدحسین، تربیت جنسی کودک در روایات اهل بیت (ع)، مجله حدیث و اندیشه، شماره ۲۰، ۱۳۹۴، ص ۷۴.

۳. امینی، محمد، و همکاران، بررسی ضرورت وجودی و چگونگی توجه به تربیت جنسی در برنامه‌ی درسی مقطع متوسطه از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان، مجله پژوهش‌های برنامه درسی، سال اول، شماره ۱، ۱۳۹۰.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۷۷

از این تحقیق نشان داد، که در مجموع دبیران و دانش آموزان بر اهمیت گنجاندن محتوا و تجارب یادگیری مرتبط با تربیت جنسی در دوره‌ی متوسطه تاکید کرده‌اند.

- نصیری و جعفری^۱ در پژوهشی تحت عنوان "درآمدی بر مبانی تربیت جنسی در تربیت اسلامی" ضمن پرداختن به مفهوم و ضرورت تربیت جنسی و اهداف آن در تربیت دینی مبانی تربیت جنسی را: تداوم نسل، واقع بینی، طبیعی بودن نیاز جنسی، عاملیت انسان، عاملیت محیط و شرایط، توانمندی و ارزش و مبانی اندیشه ورزی دانسته است.

مبانی نظری

باید بدانیم تربیت جنسی با آموزش جنسی تفاوت دارد. آموزش جنسی شرح جزئیات روابط و مراحل جنسی است اما آنچه در تربیت جنسی مطرح است، ارائه مجموعه اطلاعات جسمانی، روانی، اجتماعی و دینی در مورد مسائل جنسی یا در اختیار گذاشتن اطلاعات لازم در مورد مسائلی است که با غریزه جنسی کودک و نوجوان مرتبط است و آموزش آن از سال‌های اول زندگی کودک و نوجوان شروع می‌شود. در این سال‌ها باید مسائلی به کودک و نوجوان آموزش داده شود که ممکن است ارتباطی با آموزش جنسی نداشته باشد، اما بعدها همین موارد در روابط و تعاملات جنسی به او کمک خواهد کرد. کرکندال اعتقاد دارد که تربیت جنسی موضوعی فراتر از آگاه کردن کودکان پیرامون تولید مثل و رابطه جنسی زن و مرد است. طرز رفتار کودک، الگو بودن بزرگسالان و رفتاری که در زندگی خانوادگی مرسوم است، نقش عمده‌ای در تربیت جنسی ایفا می‌کند.^۲ تربیت جنسی احساسات جنسی و خصوصیات مربوط به رشد شخصیت اجتماعی، اخلاقی و فرهنگی را در بر

۱. صیری، یوسف، جعفری، ابراهیم، درآمدی بر مبانی تربیت جنسی در تربیت اسلامی، فصلنامه مطالعات اسلامی در تعلیم و تربیت، شماره ۱، ۱۳۸۹.

۲. کرکندال، لستر، آموزش جنسی اطفال. ترجمه محمد جلالی، تهران: انتشارات فرانکلین، ص ۳.

می‌گیرد شهید مطهری معتقد است که تربیت جنسی قسمتی از اخلاق به معنای عام است و شامل عده‌ای از عادات، ملکات و روش‌های بشری است که به غریزه جنسی بستگی دارد^۲ در تعریف دیگری بهشتی تربیت جنسی را اینگونه بیان می‌کند "مقصود از تربیت جنسی این است که طفل را به گونه‌ای پرورانیم که هنگامی که به سن بلوغ رسید حلال و حرام را در مسائل جنسی تشخیص داده و به وظایف زناشویی و همسری آگاه باشد و از لایبالی‌گری پرهیزد و راه و رسم عفت اسلامی خلق و خوی او باشد و در وادی شهوت سرگردان نشود^۳ تربیت جنسی همواره با موضع‌گیری‌های متفاوتی در طول تاریخ مواجه شده است:

سه دیدگاه در رابطه با تربیت جنسی مطرح است:

دیدگاه اول: مبتنی بر ممانعت از هرگونه ارضای جنسی و این عقیده که ارضای جنسی، آدمی را از رسیدن به کمال انسانی باز می‌دارد. قدمت این نحوه نگرش بویژه به دوران حاکمیت قانون کلسیا در اروپا برمی‌گردد. اما عقاید مخالف با میل جنسی، در روزگاران گذشته نیز وجود داشته است. مثل رهبانیت و تجردطلبی در هند، چین، ایران باستان، یونان، یهودیت.

دیدگاه دوم: نقطه عکس دیدگاه اول است و بر خلاف آن بر ارضای کامل امیال جنسی تاکید دارد. و شاید واکنشی علیه دیدگاه تفریطی اول است. عوامل زمینه ساز این دیدگاه در عقاید فروید و راسل جستجو می‌شود. عقایدی که علل مشکلات، خشونت‌ها و ناهنجاری‌ها و اضطراب‌های فردی و اجتماعی را ناشی از قید و بندهای جنسی و غرایز سرکوب شده می‌دانستند.

---

۱. کوچتکف، ودولاپیک، و، م، روانشناسی و تربیت جنسی کودکان و نوجوانان، ترجمه‌ی محمد تقی زاد، تهران: بنیاد، ص ۶.

۲. مطهری، مرتضی (بی تا). اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب، تهران: صدرا، ص ۱۹.

۳. بهشتی، احمد، اسلام و تربیت کودکان. بی جا: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۰، ص ۳۶۵.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۷۹

دیدگاه سوم: رویکرد دینی اسلام نسبت به تربیت جنسی، مبتنی بر پذیرفتن گزینه جنسی بعنوان یک حقیقت مسلم و پیشنهاد راه‌های امن برای ارضای آن یکی از کارکردهای اساسی دین اسلام در گزینه جنسی، بقای نسل بشر و حفظ عفت است. توصیه‌های مکرر دین اسلام به والدین در رابطه با آموزش فرزندان در مسائل احتلام، حیض، بلوغ، جدا خوابیدن فرزندان از والدین، تمکین و شرایط زمانی و مکانی آمیزش ناشی از دیدگاه مثبت اسلام به تربیت جنسی است.^۱ هر یک از دانشمندان مسلمان نیز با توجه به جهت‌گیری‌های خاص خود، مباحثی پیرامون تربیت جنسی ارائه کرده‌اند. ابن سینا از دیدگاه یک پزشک و گاه از دیدگاه یک فیلسوف به تشکیل و سلامت خانواده اهمیت می‌دهد، ابن سینا، امام محمد غزالی، خواجه نصیر الدین طوسی، ابن مسکویه، ملا احمد نراقی، مرتضی مطهری و محمد تقی فلسفی یا به طور مستقیم مباحث قرآن و سنت در رابطه با تربیت جنسی و چگونگی برخورد با مشکلات ناشی از رفتارهای غیر اخلاقی را بیان کرده‌اند و یا به طور غیرمستقیم تأثیرپذیری خود را از دین اسلام در این رابطه نشان داده‌اند. در زیر رویکردهای برخی از اندیشمندان مسلمان در تفسیر یا تحلیل مفاهیم قرآنی و احادیث تربیتی در حوزه تربیت جنسی طی جدول ۱ نشان داده شده است.^۲

جدول ۱: مبانی نظری اندیشمندان مسلمان ایرانی در رابطه با تربیت جنسی

اندیشمند	مبانی نظری	اهداف تربیت جنسی	روش‌های تربیت جنسی
ابوعلی سینا	دینی-	آشنایی با اهداف ازدواج-	آموزش

۱. کدخدا، حسین، ابراهیم پور، مهسا، بررسی نقش آموزش و پرورش و لزوم آماده سازی معلمان در تربیت جنسی کودکان دبستانی، مجموعه مقالات نهمین همایش ملی اشراق اندیشه مطهر، ۱۳۹۴، ص ۲۶۰.

۲. مزیدی، محمد، خدمتیان، محمد، ارائه الگوی تربیت جنسی با تکیه بر دیدگاه‌های اندیشمندان مسلمان، تربیت اسلامی، شماره ۲۵، ص ۱۷۰.

۱۸۰.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

پزشکی	ملاک انتخاب همسر و تشکیل خانواده-دوری از انحرافات جنسی - سلامت جنسی خانواده	مستقیم - موعظه
ابوحامد محمدغزالی	نقلی - کلامی	موعظه - الگوی - تهذیب نفس
خواجه نصیرالدین طوسی و ابن مسکویه	عقلی - دینی	عادت - داستان تمثیلی
ملا مهدی و ملا احمد نراقی	عقلی - نقلی	الگوی وداستانی - مراقبه و محاسبه - امیدواری و توبه
مرتضی مطهری	عقلی - نقلی - روانشناسی	مواجهه با واقعیت - روشنگری
محمد تقی فلسفی	نقلی - روانشناسی	محاسبه نفس - الگوی

تربیت جنسی در اسلام

اهداف تعلیم و تربیت ناگزیر از نظریه‌ای درباره «انسان در جهان» و غایت زندگی و ارزش نهایی است که انسان باید در تمام زندگی خویش پی گیرد. چون انسان آفریده خداست پس غایت زیست انسانی می‌تواند فارغ از غایت آفرینش باشد و غایت آفرینش انسان لزوماً با غایت آفرینش جهان اختلاف و تعارضی ندارد بلکه مربوط و شاید یکسان باشد. قرآن نیز مقصد حرکت را صیوررت عالم و آدم بسوی خداوند معرفی می‌کند «إِلَيْهِ الْمَصِيرُ» و «إِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ»^۱. تربیت اسلامی نیز جهت الهی دارد و به تمام عوامل موثر در اندیشه، رفتار، جسم و روح انسان توجه دارد. تربیت از دیدگاه اسلام عبارت است از: "فراهم کردن زمینه‌ها و عوامل رشد و تکامل همه جانبه انسان و هدایت مسیر تکاملی او به سوی وجود کامل مطلق با برنامه‌ای منظم و سنجیده مبتنی بر اصول و محتوای از پیش تعیین شده. بنابراین تربیت فرآیندی مداوم و پیوسته است که در تمام مراحل زندگی انسان موثر می‌باشد^۲ از منظر قرآن کریم انسان موجودی ارزشمند و کرامت یافته است "لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ" "ما آدمیزادگان را گرامی داشتیم"^۳ که در بهترین و زیباترین اندازه‌گیری‌ها و قالب‌ها آفریده شده است "لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ"^۴ "براستی انسان را در نیکوترین اعتدال آفریدیم" این انسان باید با برخورداری از توانمندی‌های شگرف و ظرفیت بیکرانه‌ای که در وجود او نهاده شده و با استفاده از هدایت الهی سیر تکاملی خود را رقم زند و متخلق به اخلاق الهی شود تا غایت خلقت او که رسیدن به اوج خلیفه الهی و خداگونگی است، تحقق یابد.

۱. علم الهدی، جمیله، اهداف تعلیم و تربیت در اسلام، تهران: موسسه پژوهش و برنامه ریزی، ۱۳۸۶، ص ۱۳۹.

۲. ابراهیم زاده، عیسی، فلسفه تربیت، تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۳، ص ۳۵.

۳. اسراء/۷۰.

۴. تین/۴.

بدون تردید، بخشی از موفقیت‌ها و کامیابی‌های بشر در گرو تربیت جنسی است؛ چرا که تکامل و تعالی انسان، بسته به تربیت و خودسازی در همه ابعاد وجود اوست و غریزه جنسی یکی از این ابعاد است. لذا هر مکتبی که ادعای تأمین سعادت بشر را دارد، باید برای غریزه جنسی، برنامه داشته باشد و پاسخ روشنی به آن دهد. هدف تربیت جنسی در اسلام، شرح اعمال جنسی نیست، بلکه راهنمایی افراد در برخورد با این نیاز و گاهی حتی جنس مخالف و در مراحل بعد با همسر، ایجاد عشق و علاقه و محبت در زندگی زناشویی، برخورداری از سلامت جنسی، دوری از فسق و فجور، حفظ عفت و پاکدامنی، حفظ کرامت انسانی و التذاذ مفید و موثر سالم که نمودی از لذت‌های معنوی آخرت است می‌باشد.^۱

فقیهی اهداف کلی تربیت جنسی را چنین بر می‌شمارد:

– فراهم کردن بستر مناسب برای رشد سالم جنسی

نخستین هدف تربیت جنسی – که از دوران کودکی یا بهتر بگوییم پیش از تولد آغاز می‌شود، – این است که رشد جنسی کودکان، به طور طبیعی و سالم پیش برود و از بروز ناهنجاری، بلوغ زودرس و ابتلا به انواع انحرافات جنسی، پیشگیری شود؛ بلکه کودک، در محیطی آرام و بدون فشار جنسی و التهاب غریزی، رشد کند و در سنین نوجوانی بتواند بدون تحمل استرس‌ها، با ظهور امیال جنسی خود – که بروز آن‌ها در این مرحله رشدی، طبیعی و به‌هنگام است – به شکلی مطلوب مقابله کند و در سن جوانی، به حدی از رشد برسد که بتواند همسری مناسب و پدر یا مادری شایسته برای فرزندان‌ش باشد. البته بسترسازی مناسب، در هر کدام از مراحل زندگی، شیوه‌های خاص خود را دارد که در بحث شیوه‌های تربیت جنسی، به تفصیل، در مورد آن‌ها بحث خواهد شد.^۲

۱. غزالی، ابوحامد، کیمیای سعادت. به کوشش حسین خدیو جم، تهران: انتشارات علمی فرهنگی، بی

تا، جلد یکم، ص ۳۰۷.

۲. فقیهی، علی نقی، تربیت جنسی، مبانی اصول و روش‌ها از منظر قرآن و حدیث. قم: انتشارات

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۸۳

- شناخت و انتظار درست از هویت جنسی خود

از جمله اهداف تربیت جنسی، پیدا کردن شناخت درست از «هویت جنسی» خویش است. تربیت، باعث می‌شود که فرد، شناخت و انتظار درستی از هویت جنسی خود پیدا کند که مطابق با توانایی‌های جنسیتی‌اش باشد. اگر این هدف، در مرحله کودکی و نوجوانی برآورده شود، چنین فردی در دوره جوانی و بزرگ سالی، به خوبی، وظایف خود را مناسب با جنسیتش برآورده می‌سازد، از تمایلات انحرافی، به دور می‌ماند و غرایز طبیعی‌اش به روشی سالم، ارضا خواهند شد.

- ارضای صحیح و بهنجار غریزه جنسی

از جمله اهداف مهم تربیت جنسی، این است که زن و مرد بتوانند نیاز جنسی خود را - که یک نیاز طبیعی است - به شیوه صحیح و به‌هنجار ارضا کنند. در دین اسلام (برخلاف برخی از ادیان)، میل جنسی و لزوم ارضای آن، نه تنها پست و رذالت آمیز معرفی نشده، بلکه امری پسندیده و مطلوب است؛ اما به شرطی که در چارچوب ازدواج زن و مرد (چه به صورت دائم و چه موقت) انجام شود و از شیوه‌های نابهنجار ارضای این نیاز، پرهیز گردد.

- پیشگیری از انحرافات جنسی و ایجاد زمینه پاک دامنی در جامعه

از دیگر اهداف مهم تربیت جنسی از دیدگاه اسلام، حفظ افراد جامعه از انحراف و فساد و تباهی است که برای رسیدن به این مهم، اهداف دیگر تربیت جنسی، به نحوی سهیم هستند. جمله معروف «پیشگیری، بهتر از درمان است»، اگرچه معمولاً در مورد بیماری‌های جسمی گفته می‌شود، ولی در امور روانی نیز جریان دارد و شاید در امور جنسی، بیشترین تأثیر را داشته باشد؛ زیرا درمان افراد مبتلا به انحراف جنسی و برگرداندن آن‌ها به حالت طبیعی، کاری بسیار دشوار است؛ چون برگرداندن هر معتادی از عادتش مشکل است.

- آماده سازی دختر و پسر برای زندگی سالم خانوادگی

آموزش مسائل مختلف مربوط به گزینه جنسی و مسائل خانوادگی، زمینه ازدواج سالم همراه پیوند عمیق زوجین را فراهم می‌نماید. جوانی که قصد ازدواج دارد، باید بداند که چگونه محبت خود را ابراز کند و چگونه تمایل طرف مقابل را به خود جلب کند و در مواقع سخت و پیچیده، چگونه عمل کند. همچنین باید بداند چه مسائلی سلامت زندگی خانوادگی را تضمین می‌کند و چه مسائلی، آن را متزلزل می‌سازد.^۱

رفتارهای نابهنجار جنسی:

باید بدانیم انحراف جنسی در اصطلاح به معنای ارضای نیاز جنسی از راه‌های غیرطبیعی و خلاف ارزش‌های جامعه می‌باشد.^۲ می‌توان انحراف‌های جنسی را از جمله اعمال و افعالی نام برد که مخالف طبیعت و فطرت انسان است و ضربه و جنایتی بر روح و جسم است. به همین دلیل، اسلام که دین فطرت است با این ناهنجاری‌ها مبارزه کرده، انسان مومن را به عوامل پیدایش این انحراف‌ها و ناهنجاری‌ها آگاه می‌نماید و نسبت به بروز آن هشدار می‌دهد. البته ریشه بسیاری از چنین انحراف‌هایی (خود ارضایی، همجنس‌گرایی، ارتباط نامشروع و التذاذ جنسی و...) به محیط نامناسب و خانواده بر می‌گردد و تدبیر مناسب در تربیت فرزند و ایجاد شرایط مناسب می‌تواند نقش بسزایی در جلوگیری از انحرافات داشته باشد. بهترین زمان برای تربیت جنسی، دوره کودکی و بهترین مکان، محیط خانه است و اولین و مهمترین مسئولان تربیت جنسی والدین هستند، بنابراین از دشوارترین مسائل تربیتی، برخورد با مسائل جنسی کودکان و نوجوانان است. میل جنسی غریزه‌ای نیرومند است که دست آفرینش آن را در نهاد آدمی نهاده تا ضامن بقای نسل باشد. این میل در دوره‌ی کودکی حالت نهفته

۱. همان، ص ۲۹.

۲. علی، قائمی، خانواده و مسائل جنسی کودکان، تهران، انتشارات انجمن و اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۳، ص ۱۹۷.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۸۵

دارد و به تدریج سر از وجود انسان بر می‌آورد و در دوره نوجوانی به اوج شدت و قدرت خود می‌رسد.

این گمان که کودکان به کلی عاری از انگیزه جنسی هستند و در این زمینه نیاز به تربیت یا مراقبت جدی ندارند، گمانی باطل است. کودکان از سال‌های اولیه زندگی به صورت مبهم با این انگیزه درونی رو به رو هستند به طوری که می‌توان جلوه‌های گوناگون آن‌ها را در رفتار آن‌ها مشاهده کرد. این انگیزه رفته رفته وضوح و شدت بیشتری می‌یابد و در آستانه بلوغ، به مرحله ظهور کامل می‌رسد. نکته اساسی در این مورد این است که: چون کودک از نظر جسمی و روانی و رشد عقلی از آمادگی کافی برخوردار نیست، بیداری پیش از موقع این میل می‌تواند عوارض و خطرات جدی به دنبال داشته باشد و او را در معرض انحرافات گوناگون قرار دهد. کودکانی که زمینه‌ی انحرافات جنسی در آن‌ها فراهم می‌شود در دوران بلوغ با مشکلات بیشتری رو به رو می‌شوند و چه بسا در سراشیبی سقوط و تباهی قرار گیرند بنابراین از مهمترین شیوه‌های پیشگیری از رفتارهای نابهنجار جنسی، تربیت صحیح جنسی در دوره‌های مختلف کودکی و، نوجوانی است، که در زیر به اهم آن‌ها پرداخته شده است.

شیوه‌های تربیت جنسی کودک و نوجوان

۱- آموزش جنسیت و نقش جنسی و پرورش هویت جنسی

هویت جنسی کودک شامل، شناخت او از اعضاء مختلف بدنش، ادراک احساسات، هیجانان، ارزش‌ها و خواسته‌های مرتبط با جنسیتش است. کودکان ۳-۴ ساله، اغلب از مقایسه‌ای بین پدر و مادرشان و خودشان با آن‌ها انجام می‌دهند، درمی‌یابند که همه مثل هم نیستند و از جنبه‌های مختلفی با یکدیگر تفاوت دارند. برداشت‌هایی که کودکان از هویت جنسی خود دارند، متأثر از دیدگاه‌ها و نگرش‌های پدر و مادر، اعضاء خانواده، مربیان و سایر افراد جامعه‌شان است. در شکل دهی به هویت جنسی کودکان، بر والدین لازم است که بینش و عملکردشان، از این امر حکایت کند که هیچ جنسیتی بر دیگری

برتری ندارد و هر دوی آن‌ها ارزشمندند و هر یک برای تکامل و پیشرفت به دیگری نیازمند است، آن‌ها باید از تبعیض جنسیتی بین دختر و پسر خودداری کنند، باید احساس ارزشمندی جنسیتی را به آن‌ها منتقل کنند تا کودکان بتوانند به راحتی و بدون آرزوی داشتن جنسیتی مخالف، به هویت جنسی خودشان دست یابند و بتوانند در آینده زنان و مردان کامل و با اعتماد به نفس باشند و نقش پدری و مادری خود را به خوبی ایفا کنند. والدین باید نقش جنسیتی هر یک از فرزندان دختر یا پسر خود را به آن‌ها آموزش دهند تا هویت جنسی شان تقویت گردد تا بدانند جامعه از هر یک از آن‌ها چه انتظاری دارد و هر کدام چه نقشی را باید ایفا کند و از اجرای نقش‌های جنس دیگر خودداری نماید. در غیر اینصورت فرزند با مشکل هویت جنسی (که از کودکی با او بوده)، مشکل تغییر جنسیت و تشبه به جنس مخالف (که یکی از ناهنجاری‌های جنسی است و از سوی دین نهی شده است) و مشکل خانوادگی در آینده روبرو می‌شود پس برای یادگیری نقش جنسیتی و تحقق یافتن هویت مطلوب جنسی، لازم است که والدین، به عوامل و زمینه‌های مؤثر در ایجاد این نقش و هویت، توجه کنند و در پدیدآوردن آن‌ها تلاش مناسب داشته باشند. منظور از هویت جنسی، پذیرش ویژگی‌های زیستی، شناختی، عاطفی و اجتماعی هر یک از دختر و پسر است که به صورت متفاوت، در دو جنس، پدیدار می‌گردد.

۲- پیشگیری از زمینه‌های تحریک جنسی

اگر غریزه جنسی در حد طبیعی باشد، غالباً عواقب بدی هم به همراه نخواهد داشت. لیکن اگر از حد طبیعی تجاوز کرد و کودک احساس لذت نمود به تکرار آن علاقمند می‌شود و به تدریج عادت می‌کند و خاطراتی از این لذت‌ها در ذهن او باقی می‌ماند، همین امر ممکن است موجب بیداری و تحریک زودرس غریزه جنسی گردد. برخلاف این تصور که کودک تا زمان بلوغ، از میل جنسی، بی‌بهره است و هر رفتاری

۱. سلحشور، ماندانا، خانواده و تربیت جنسی کودکان و نوجوانان، جلد اول، تهران: انتشارات آثار برتر، ۱۳۸۷، ص ۳۷.

که در برابر او داشته باشند، تأثیری در او نخواهد داشت، غریزه جنسی از ابتدای تولد، در وجود انسان وجود دارد. کودکان هم تحریک می‌شوند و حتی طبق نظر دانشمندان، به "ارگاسم" (اوج لذت جنسی) هم می‌رسند. ارگاسم، در بچه‌ها هم رخ می‌دهد و ممکن است کاملاً لذت بخش باشد. البته این لذت بخشی در کودکان، با انزال، همراه نیست. مکانیسم نعوظ و ارگاسم در کودکان، با آنچه در افراد بالغ وجود دارد، یکسان است. نزدیکی برای بچه‌ها امکانپذیر است؛ ولی غالباً مهارتی در این کار ندارند و نعوظ‌هایشان چندان پایدار نیست. گرچه میل جنسی از ابتدای تولد، در کودکان وجود دارد، اما هدف و مقصد آن، نزد آن‌ها مشخص نیست و تا زمان بلوغ (اگر مسیر رشد، بدون تحریکات پیموده شود)، آشکار و سازمان یافته می‌شود. اگرچه غریزه جنسی کودک در آغاز، متوجه عمل جنسی یا لذت جنسی نیست و باید یک سیر رشدی و تحولی را بپیماید تا در زمان بلوغ، رشد آن کامل شود و فرد، به یک رشد جنسی قابل قبول برسد، اما روانشناسان، نظر دارند که تحریک پیش از موعد این غریزه، کودک را زودتر از وقت مناسب، نسبت به آن، هشیار می‌کند و آن گاه ضربات جبران ناپذیری به او وارد می‌شود. نتیجه بلوغ جنسی پیش‌رس، تمایل جنسی فوق العاده زیاد است که تغییرات تکامل روحی، بدان مربوط می‌شود؛ یعنی سبب تفوق تأثیرات جنسی و فقدان توجه لازم به کارهای تحصیلی و تمایل به بازی و سرگرمی و عدم تعادل جریان‌ات عصبی و سستی اراده می‌شود. این مسئله، مورد تأیید اسلام است و روایاتی که در این زمینه وارد شد، مؤید این مطلب است که کودکان هم میل جنسی دارند، لذا باید از تحریک کردن آن‌ها خودداری کرد. با توجه به پیامدهای نامناسب تحریک جنسی کودکان و بلوغ زودرس آن‌ها، والدین باید از روش‌های پیشگیری از انحراف کودکان، آگاهی یابند. این روش‌ها عبارت‌اند از:

الف - خودداری از انجام دادن عمل جنسی در برابر فرزندان

تردیدی نیست ارتباط جنسی در حضور فرد ثالث یک انحراف جنسی است و موجب بروز ناهنجاری‌های روانی و لغزش‌ها و انحرافات جنسی در آن فرد می‌شود.

۱۸۸.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

بنابراین یکی از شیوه‌های پیشگیری از تحریک جنسی، خودداری والدین از انجام دادن عمل جنسی در برابر دیدگان فرزندان است که از دوران نوزادی تا سنین نوجوانی و بعد از آن را شامل می‌شود. پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

"وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشِيَ امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَيْقِظٌ يَرَاهُمَا وَ يَسْمَعُ كَلِمَهُمَا وَ نَفْسَهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا إِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً."^۱
"اگر مردی با همسرش هم آغوش شود و در خانه، کودکی بیدار باشد و آن‌ها را ببیند و صدا و نفس آن‌ها را بشنود، هیچگاه رستگار نمی‌شود. اگر پسر یا دختر باشد، زنا کار می‌شود"^۲

در این روایت، هم بستری مرد با همسرش در حالی که کودکی در اتاق هست، به عنوان یکی از عواملی که ممکن است در کودک، انحراف جنسی ایجاد کند، مطرح شده است. دلیل این امر، آن است که کنجکاوی کودک، با مشاهده این رفتار والدین، تحریک می‌شود، سپس سعی می‌کند با دوستش هم همین رفتار را تقلید کند.

روایتی از امام صادق (ع) در کتاب الکافی نقل شده است که می‌فرماید: "لَا يُجَامِعُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَلَا جَارِيَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ؛ فَإِنَّ ذَلِكَ مِمَّا يورِثُ الزُّنَا"^۳ در حالی که کودکی در اتاق باشد، مرد نباید با زن و کنیزش آمیزش کند؛ چرا که این، از آن چیزهایی است که زنا را در پی می‌آورد.

ب - اجازه گرفتن فرزندان برای ورود به اتاق والدین

از آداب اخلاقی و تربیتی اسلام این است که افراد نباید سرزده به خانه و محل زندگی و استراحت دیگران وارد شوند و این حکم شامل فرزندان خانواده نیز می‌شود، آن‌ها نیز نباید سر زده وارد محل استراحت پدر و مادر شوند. چرا که ممکن است آن‌ها در حال غیر عادی باشند و آماده دیدار آن‌ها نباشند... که بنظر می‌رسد منظور از این امر همان ارشاد به آداب و اصول اخلاقی است تا عفت عمومی و خانوادگی آسیب نبیند و

۱. کلینی، محمدبن یعقوب، الکافی، جلد پنجم، تهران: انتشارات دارالکتب اسلامیه، ۱۳۸۷، ص ۹۴.

۲. کلینی، محمدبن یعقوب، الکافی، تهران: انتشارات دارالکتب اسلامیه، ۱۴۰۷، ق، جلد پنجم، ص ۵۰۰.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف..... ۱۸۹

موالی و والدین اذیت نشوند و بردگان و اطفال با صحنه‌های خلاف اخلاق، روبه‌رو نگردند.^۱

از آنجا که توجه فرزند به لباس خواب و یا وضعیت خاص والدین در رختخواب، ذهن او را درگیر می‌کند و زمینه تحریکات جنسی را فراهم می‌سازد، خداوند، دستور داده که کودکان باید هنگام ورود به اتاق پدر و مادر، از آن‌ها اجازه بگیرند: "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِّن قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِن بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَّكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَئِذٍ طَوَّ فُؤَنَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ" * وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنَكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ.^۲ «ای کسانی که ایمان آوردید! هر آینه، باید کسانی که مالکشان هستید و کسانی از شما که به بلوغ نرسیده‌اند، در سه هنگام از شما اجازه بگیرند: پیش از نماز بامداد و هنگامی که [در نیم روز] لباستان را از تن بر می‌گیرید، و پس از نماز شامگاه، که سه هنگام برهنگی شماست. پس از اینها، نه بر شما و نه بر آنان، گناهی نیست؛ [چرا که] پیرامون شما در حرکت‌اند و با یکدیگر، در رفت و آمد هستید. خداوند، این چنین، آیات را برای شما روشن می‌کند، و خداوند، دانا و حکیم است» * «و آن گاه که کودکانتان به بلوغ رسیدند، باید از شما اجازه بگیرند همانگونه که کسانی که پیش از آنان بوده‌اند اجازه می‌گرفتند. این چنین خداوند آیات خود را برای شما روشن می‌کند و خداوند دانا و حکیم است». این آداب در سه وقت است:

وقت اول: قبل از اذان صبح؛ چون در این هنگام مردم معمولاً در لباس خواب به سر می‌برند و چه بسا پدر و مادر در این موقع در ظاهری غیر معمول باشند یا لباسی غیر از لباس خواب به تن دارند و یا ممکن است بعضی از اعضای بدن آشکار باشد یا در

۱. فخررازی، محمدبن عمر، تفسیرکبیر، مصر: میدان جامع الازهر، ۱۳۵۷ه.ق، جلد ۲۴، ص ۲۹.

۲. نور/۵۸-۵۹.

۱۹۰.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

حالتی غیرمتعارف برای کودکان، همچون امور مربوط به زوجین، به سر برند.^۱ قرآن کریم این وقت را زمان ممنوعیت ورود فرزندان به حریم استراحت شبانه تعیین کرده است، مگر با اجازه گرفتن از آنان باشد.

وقت دوم: هنگام ظهر، که به تعبیر قرآن: "لباس‌های معمولی را از تن بیرون می‌آورید" این هنگام وقت خواب نیمروز است، هنگامی که پدر و مادر در حال خواب یا استراحت نیمروز به سر می‌برند و احتمالاً به دلیل استراحت یا گرمای هوا و... لباس‌های معمولی و عرفی را از تن بیرون می‌آورند یا اصلاً لباس به تن ندارند^۲ (چنین وقتی نیز فرزندان جز با هماهنگی، ممنوع‌الورود بر والدین هستند، تا زمانی که به حالت عادی برسند.

وقت سوم: بعد از نماز عشاء، هنگامی که والدین لباس رارا از تن بیرون می‌آورند و برای استراحت شبانه آماده می‌شوند. پس لباس‌های خواب یا نازک هستند یا قابلیت پوشاندن همه اعضای بدن را ندارند، در نتیجه قسمتی از اعضای بدن والدین آشکار است یا به گونه‌ای است که شایسته نیست کسی آنان را در چنین حالتی ببیند^۳ زیرا این زمان مختص والدین و هنگام خلوت کردن آن دو با یکدیگر است و فرزندان حق ندارند که وارد شوند یا از آن خبر یابند. گفتار مفسران درباره آیه کریمه این است که مشاهده برخی صحنه‌های زمان خلوت کردن والدین، موجب آثار زشتی در ذهن پسر یا دختر می‌شود و در هنگام رسیدن به سن بلوغ به صورت ترس و افسردگی شکننده ظاهر می‌شود و با نفوذ در اعماق ذهنشان، فکر آن‌ها را مشغول کند^۴ همچنین ممکن است به صورت مشکلات ناشناخته اخلاقی یا روانی در آنان بروز کند و خود یا دیگران در مقام ارزیابی، علت آن را تشخیص ندهند. روند قرآنی، این اوقات را

۱. شادی، احمد، انحرافات جنسی جوانان. بی جا، ۱۳۸۲، ص ۸.

۲. ماوردی، علی بن محمد، النکتوالعیون، بیروت: دارالکتب العلمیه، بی تا، ج ۱۹، ص ۲۱۴.

۳. همان، ص ۱۲۰

۴. زمخشری، محمود بن عمر، الکشاف عن حقائق التنزیل و عیون الاقوال. مصرشرکه مکتبه و مطبعه مصطفی البالی الحلیبی‌اولاده، ۱۳۸۵، ج ۳، ص ۲۵۳.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۹۱

"عورات: شرمگاه‌ها" نامیده است، بدان جهت که معمولاً شرمگاه‌های بدن انسان در آن‌ها پیدا می‌شود^۱ در این اوقات سه گانه باید کودکان تشخیص دهنده‌ای که بالغ نگردیده‌اند، اجازه بگیرند تا چشمانشان به شرمگاه‌های اهالی خانواده نیفتد. در کنار این آیه روایتی دیگر مطرح است که شخصی خدمت امام صادق (ع) رسید و از ایشان پرسید: آیا مرد برای وارد شدن بر پدرش باید از او اجازه بگیرد؟ امام جواب دادند: بله، من هم برای ورود بر پدرم اجازه می‌گرفتم، در حالی که مادرم فوت کرده بود و پدرم همسری اختیار کرده بود و من نوجوان بودم. شاید آن‌ها در خلوتشان رفتاری داشته باشند که دوست ندارند آن‌ها را در آن حین غافلگیر کنیم و آن‌ها هرگز این رفتار من را دوست ندارند، راه درست اجازه گرفتن و سلام کردن است.^۲

ج - خودداری از لُخت شدن در برابر کودکان یا لُخت کردن آن‌ها

کودکان از حدود سنین چهار سالگی به بعد، به تماشای بدن خود دیگران می‌پردازند، از حدود پنج تا هفت سالگی این حالت در آن‌ها شدیدتر می‌شود. در حین تعویض لباس توسط والدین یا دیگران، با دقت بیشتر و کنجکاوی به تماشای بدن آن‌ها می‌پردازند و از این طریق می‌خواهند از دنیای دیگران سر درآورند و هم در برخی موارد برای سئوالات خویش پاسخی بیابند. اگر این تماشای آن‌ها تداوم یابد به صورت عادی نظربازی در آن‌ها در می‌آید که ممکن است بعدها خود سبب بروز انحراف اخلاقی گردد. لذا لُخت شدن در برابر کودکان، از دو جهت، تأثیر نامطلوبی بر آن‌ها دارد: از یک طرف، حیای آن‌ها را از بین می‌برد و از طرف دیگر باعث تحریک جنسی کودکان می‌شود. این مسئله، در مورد لُخت کردن کودکان و دیدن عورت آن‌ها نیز مطرح است امام صادق (ع) می‌فرماید: "نَسَأَلُيْتُ بَيْتَ الْحَمَامِ يَهْتِكُ السِّتْرَ وَ يُبْدِي

۱. ابن منظور، محمدبن مكرم، لسان العرب. بيروت: داراحياء التراث العربي، ۱۴۰۸ه.ق، ج ۹، ص ۴۷۰.

۲. کلینی، محمدبن یعقوب، الکافی، جلد پنجم، تهران: انتشارات دارالحدیث، ۱۴۲۹ه.ق، ص ۵۲۸.

۱۹۲.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

الْعَوْرَةَ وَ نِعْمَ الْبَيْتُ بَيْتُ الْحَمَامِ يُذَكِّرُ حَرَّ جَهَنَّمَ وَ مِنَ الْأَدَبِ أَنْ لَا يُدْخِلَ الرَّجُلُ وُلْدَهُ مَعَهُ الْحَمَامَ فَيَنْظُرَ إِلَى عَوْرَتِهِ "

بدترین جای خانه حمام است؛ چرا که باعث پرده دری و آشکار شدن عورت است. و از طرف دیگر، حمام جای خوبی است؛ چرا که آتش جهنم را به یاد انسان می‌آورد و ادب حکم می‌کند که مرد، پسرش را با خود حمام نبرد تا چشم فرزندش به عورت پدر نیفتد.^۱

در بیان دیگری امام صادق (ع) به نقل از پیامبر گرامی اسلام فرمود: "لَا يَدْخُلُ الرَّجُلُ مَعَ ابْنِهِ الْحَمَامَ فَيَنْظُرَ إِلَى عَوْرَتِهِ وَ قَالَ لَيْسَ لِلْوَالِدَيْنِ أَنْ يَنْظُرَا إِلَى عَوْرَةِ الْوَالِدِ وَ لَيْسَ لِلْوَالِدِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى عَوْرَةِ الْوَالِدِ وَ قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ص النَّاطِرَ وَ الْمَنْظُورَ إِلَيْهِ فِي الْحَمَامِ بَلَا مِثْرٍ؛" مرد نباید پسرش را با خود به حمام ببرد تا به عورت او نگاه کند. و فرمود: والدین باید به عورت فرزندشان نگاه کنند و فرزندان حق ندارند به عورت والدین خود نگاه کنند. همچنین فرمود: پیامبر لعنت کرده، فردی را که به عورت کسی نگاه می‌کند و کسی را که بدون پوشش به حمام می‌رود و دیگران عورت او را می‌بینند.^۲ همچنین رسول اکرم (ص) فرمود: "عَطُوا حُرْمَةَ عَوْرَتِهِ، فَإِنَّ حُرْمَةَ عَوْرَةِ الصَّغِيرِ كَحُرْمَةِ عَوْرَةِ الْكَبِيرِ، وَلَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى كَاشِفِ عَوْرَةِ" عورت کودک را بپوشانید چرا که حرمت عورت کودک مانند حرمت عورت بزرگسال است و خداوند به کسی که عورتش را برای دیگران کشف می‌کند نگاه نمی‌کند. والدین باید از خردسالی کودک خود را عادت دهند که برای تعویض لباس در اتاق دیگر یا پشت پرده‌ای یا دیواری خود را پنهان کند. رعایت این امر نیز برای والدین نیز بویژه در حضور کودک لازم است و در این راه نباید این اندیشه باشد که فرزندشان کودک است، نمی‌فهمد و یا فرزند به پدر و مادر محرم است، چرا که در اسلام برای محارم نیز رعایت برنامه‌های اخلاقی ضروری است. کنجکاوی جنسی در کودکان طبیعی و صرفاً جنبه شناختی و کشف دارد، باید در

۱. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، تهران: المكتبة الإسلامية، ۱۴۰۳ه.ق، ج ۷۶، ص ۷۷.

۲. حرّعاملی، محمدبن الحسن، وسائل الشیعة، تحقیق: مؤسسه آل‌البیت، ۱۴۰۹ه.ق، ج ۲، ص ۵۶.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۹۳

مواجهه با آن خونسردی خود را حفظ کرد. خشونت و سرکوب کودک ممکن است آن را به مسأله‌ای جنسی و اخلاقی تبدیل کند و زمینه‌های انحراف اخلاقی را در او پدید آورد.^۱

د - خودداری از دست زدن به عورت کودک

از جمله روش‌های پیشگیری از انحراف جنسی کودکان، خودداری از دست زدن به عورت آن‌هاست. امام علی علیه السلام با اشاره به این که تحریک پذیری جنسی بچه، از شش سالگی به بعد بیشتر است و دستمالی کردن عورت کودک، زمینه انحراف جنسی را فراهم می‌سازد، می‌فرماید: "مُبَاشَرَةُ الْمَرْأَةِ ابْتِهَارًا إِذَا بَلَغَتْ سِتَّ سِنِينَ شُعْبَةٌ مِنْ زَنَى زَنَى أَلْتِ فَرَزْنَدٍ پسرش را دستمالی کند در حالیکه او شش ساله شده است نوعی زنا انجام شده. منظور از شعبه‌ای از زنا در روایاتی از این دست، «عام» است و شامل انواع انحرافات جنسی مانند: استمنا، همجنس بازی و زنا می‌شود؛ یعنی چنانچه مادر، عورت دخترش را دستمالی کند، احتمال رو آوردن آن دختر در نوجوانی، یا جوانی به استمنا و روابط نامشروع وجود دارد. لذا این عمل مادر در کودکی، زمینه انحراف او را در بزرگسالی فراهم می‌کند. به همین دلیل، امام علیه السلام شدت قبیح این عمل را مانند زنا معرفی کرده است.

ه - خودداری از بوسیدن و در آغوش کشیدن کودکان نامحرم

علیرغم اینکه در اسلام به محبت کردن، نوازش کردن و بوسیدن بچه‌ها سفارش شده، اما این رفتار، پس از سن معین، از سوی افراد نامحرم منع می‌شود. با اینکه در هیچ روایتی ندیده‌ایم که دختر بچه‌ها پیش از سن بلوغ، به حجاب و پوشش مخصوص وادار شده باشند، یا روایتی که حضور دختر بچه‌ها را در برابر مردان یا پسران، منع کرده باشد، اما روایتی مثل: بوسیدن و در آغوش گرفتن آن‌ها از سوی نامحرم، منع شده است. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: " إِذَا بَلَغَتْ الْجَارِيَةُ سِتَّ سِنِينَ فَلَا

۱. دهنوی، حسین، نسیم مهر ۲. جلد دوم، قم: انتشارات خادم الرضا (ع)، ۱۳۸۴، ص ۱۵۸.

۱۹۴.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

تَقْبَلُهَا وَالْعُلَامُ لَا تُقْبَلُهُ الْمَرْأَةُ إِذَا جَاوَزَ سَبْعَ سِنِينَ" - چون دختر به شش سالگی رسد، دیگر او را نبوسید، و زن پسر را پس از هفت سالگی نبوسد^۱ والدین و همه بزرگسالان محرم و نامحرم باید در ابراز محبت خود نسبت به کودکان هشیار باشند و به هیچ طرقي آنها را تحريك نکنند. مفاهيم محرم و نامحرم را معمولاً از سنين شش سالگي به بعد می‌توان به کودک آموخت و او را آماده موضع داری در این زمینه نمود. در ارائه مصداق‌های محرم و نامحرم و موضع داری در قبال آنها والدین بهترین سرمشق هستند. آنها در روابط و برخوردهای خویش با افراد مختلف باید در این زمینه به فرزندان درس عملی دهند، آنها باید تدریجاً دریابند که دو فرد نامحرم نمی‌توانند در برابر هم از نظر پوشش و برخی اعمال آزاد باشند. نکته قابل توجه اینکه باید مراقب حضور کودک در مکان‌های خلوت و زمان‌های خلوت بود زیرا ممکن است توسط افراد منحرف مورد سوءاستفاده جنسی قرار بگیرد. در حد سن کودک برخی خطرات جنسی که او را تهدید می‌کند برای او باید توضیح داد: تو نباید افراد غریبه را ببوسی یا بغل آنها بری، نباید اجازه بدی کسی به بدنت دست بزند، اگر این کار را کرد به پدر و مادر بگو، اگر کسی که او را نمی‌شناسی به تو چیزی داد و گفت بیا جایی بریم نباید با او بروی و چیزی را از او بگیری البته نباید مطالب را بیش از حد باز کرد

و - جداسازی بستر کودکان

با توجه به دستوری که در سوره نور، مبنی بر لزوم اجازه گرفتن کودکان برای ورود به اتاق والدین آمده، طبیعتاً خوابیدن کودکان، در بستر والدین نیز روا نیست؛ زیرا اگر اجازه گرفتن برای نهي از دیدن صحنه‌های خاص از سوی کودکان، یا دیدن والدین در حالی که لباس آنها پس رفته یا لباس مناسبی در بپردازند، واجب باشد، قاعدتاً خوابیدن آنها در کنار والدین - که زمینه مساعدتری برای انحراف جنسی ایجاد می‌کند - جایز نخواهد بود. از این رو، والدین باید به این امر، توجه داشته باشند که بستر

۱. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت: موسسه الوفاء، ۱۴۰۳ه.ق، ج ۱۰۴، ص ۹۶، ح ۵۱.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۹۵

کودکانشان را از سنّی که قادر به اجازه گرفتن برای ورود به اتاق هستند (تقریباً از سن سه سالگی) جدا کنند و کودکان را در اتاق جداگانه‌ای بخوابانند. همچنین در سنین خاصی، بستر کودکان دختر و پسر باید از یکدیگر جدا باشد و زیر یک پتو نخوابند. در این زمینه در حدیثی امام علی علیه السلام می‌فرماید: "أَنَّهُ يُفَرِّقُ بَيْنَ الصَّبِيَّانِ فِي الْمَضَاجِعِ لِسِتِّ سِنِينَ" رختخواب بچه‌های شش ساله را از هم جدا کنید^۱ لازم به توجه است که لزوم جدا سازی بستر خواب کودکان، به جدا سازی بستر آنان از یکدیگر اختصاص ندارد، بلکه باید بستر خواب آن‌ها از زنان و مردان و حتی از بستر پدر و مادر نیز جدا باشد. امام صادق (ع) می‌فرماید "يُفَرِّقُ بَيْنَ الصَّبِيَّانِ وَالنِّسَاءِ فِي الْمَضَاجِعِ إِذَا بَلَغُوا عَشْرَ سِنِينَ" خوابگاه کودکان ده ساله را از زنان جدا کنید.^۲

اینکه در چه سن و سالی برای عفاف و پاکدامنی کودکان خوابیدن در یک بستر زیان بخش است برعهده والدین است. آنان باید توجه داشته باشند که حتی هم خوابگی دو پسر یا دو دختر هم از نظر اسلام ممنوع است و عواقب وخیمی دارد. این جداسازی از تحریک پذیری کودکان و بلوغ زودرس آنان که زمینه ساز انحراف جنسی ایشان است جلوگیری می‌کند.

در حدیثی از رسول اکرم (ص) می‌خوانیم که فرمود: "إِيَّاكُمْ وَ أَنْ يَجَامِعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَ الصَّبِيَّ فِي الْمَهْدِ يَنْظُرُ إِلَيْهِمَا" مبادا از شما، مردی با همسر خویش در حالی که کودک در گهواره به آن دو می‌نگرد آمیزش جنسی کند.^۳ در رهنمودی دیگر از پیامبر (ص) می‌فرمایند "مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَوْلَادٌ سِنِينَ وَ اضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءٌ عَشْرُ وَ فَرَّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ" فرزندان را در سن هفت سالگی به نماز خواندن

۱. حرعاملی، محمدبن حسن، وسایل الشیعه. بیروت: موسسه آل البيت (ع)، بی تا، ج ۲۰، ص ۲۳۱.

۲. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، جلد پنجم، تهران: انتشارات دارالکتب اسلامیه، ۱۳۸۷، ص ۴۷.

۳. مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، بیروت: موسسه الوفاء، ۱۴۰۳ه.ق، جلد ۱۰۰، ص ۲۹۵.

۴. حاکم نیشابوری، محمد بن عبدالله، المستدرک علی الصحیحین، تحقیق مصطفی عبدالقادر عطا، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۴ه.ق، ص ۳۱۱.

۱۹۶.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

امر کنید، اگر به سن ده سالگی رسیدند و از انجام نماز سرباز زدند آنان را به دلیل این سرپیچی بزنیید و بستریهایشان را از همدیگر جدا کنید.

بر این اساس والدین مامور شده‌اند که وقتی فرزندان‌شان به سن ده سالگی رسیدند آنان را در یک رختخواب نخواه‌بانند؛ زیرا امکان تماس جسمی و رویت عورت یکدیگر در حالتی که یکی خواب و دیگری بیدار است یا هر دو بیدارند موجب تحریک جنسی و فساد اخلاقی شود.

ه- جلوگیری از بازی کردن کودکان با آلت تناسلی خود

کودکان، بیشتر پس از رهایی از پوشک با آلت تناسلی خود بازی می‌کنند. این رفتار گاهی به جهت مشکلات جسمی (خشکی پوست آلت یا خارش و سوزش آن) است. در مواردی اضطراب باعث این رفتار می‌شود و از این راه کسب آرامش می‌کند. باید کودک را از این کار منع کرد زیرا اگر دستکاری‌ها ادامه داشته باشد به طور طبیعی احساس لذت می‌کند و این احساس لذت ممکن است در آینده کودک را دچار انحراف جنسی کند، در این حالت باید کوشید با استفاده از روش حواس پرت کردن یا مشغول ساختن دست‌های کودک او را از این کار بازداشت.^۱

پس در مورد کودکی که با آلت تناسلی‌اش بازی می‌کند، مهمترین نکته این است که پدر و مادرها در زمان برخورد با آن به هیچ وجه رفتار خشن از خود نشان ندهند. چون بیشتر دچار مشکل می‌شوند. بروز این رفتار در بچه‌ها طبیعی است. به هیچ عنوان با حالت دعوا کردن جلوی بچه را نگیرند و اگر اینطور برخورد کنند ممکن است بچه در آینده در ارتباط با دیگران دچار مشکل شود. برای حل این مساله دو راه پرت کردن حواس و جایگزین کردن را پیشنهاد می‌شود. به هیچ عنوان مادر اجازه ندهد فرزندش بیکار باشد و تنها باشد. او را به پارک ببرد و در بازی کردن با او سهیم شود. اگر مادر این مساله را می‌بیند به او بگوید که برویم بازی اما اصلا رفتار خشنی از خود نشان

---

۱. دهنوی، حسین، نسیم مهر. ۲. جلد دوم، قم: انتشارات خادم الرضا (ع)، ۱۳۸۴، ص ۱۵۷.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۱۹۷

ندهد و بچه فکر نکنند پدر و مادر روی رفتار او حساس شده‌اند. چون بچه‌ها به سرعت متوجه این موضوع می‌شوند. اگر بچه در اتاق است و تنها است به اتاق او برود و بگوید من آمدم مهمانی. به نحوی نگذارد بچه تنها باشد و حواس او را پرت کند.

ن- دفع به موقع ادرار و مدفوع و رعایت بهداشت

کودکان را باید عادت داد که از همان خردسالی هرگاه نیاز به دفع ادرار و مدفوع پیدا کردند آن را در خود حبس نکنند حتی زمانی که مشغول بازی یا کاری هستند. آن‌ها را عادت دهیم که هر شب پیش از خواب به دستشویی بروند و خود را راحت کنند در نیمه شب‌های دراز زمستان اگر برای والدین میسر و از خواب کودک حدود چهار ساعت گذشته بود او را از خواب بیدار کنند و به دستشویی هدایت کنند. حبس ادرار علاوه بر ضرر و زیان برای سلامت تن در مواردی سبب تحریک آلت تناسلی، بیداری، احساس لذت جنسی و در نتیجه کشف منبع لذت می‌شود که برای کودک صدمه آفرین است. همچنین از توقف بسیار کودک در دستشویی باید جلوگیری کرد. کودک نباید ادرار خود را نگهدارد زیرا در این حالت عضلات اطراف آلت تناسلی را منقبض نموده موجب لذت او می‌شود. کودکان را از خردسالی پس از عمل دفع باید به خوبی شستشو داد، اگر این کار به خوبی صورت نگیرد سبب بروز خارش می‌شود و این امر سبب کشف منبع لذت جنسی و برای کودکان پایه‌گذار برخی از انحرافات مثل خودارضایی است. والدین از سنین حدود چهار سالگی باید تدریجاً به کودک خود شستشو را بیاموزند. توصیه شده کودک هر شب یا لاقلاً هر دو شب یکبار قبل از خواب با آب ولرم استحمام کند، این اقدام برای تحقق بهداشت و سلامت اعصاب و آرامش روان او موثر و اثر آن در مرحله بلوغ و نوجوانی آشکارتر می‌شود.

۳- پاسخ دادن به پرسش‌های جنسی کودکان

برای کودک درباره مسائل جنسی، سؤالاتی مطرح است که می‌خواهد جواب درست همه آن‌ها را پیدا کند. با توجه به مسائلی چون: رشد سنی کودکان، آگاهی از تولدهای

۱۹۸.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

پیبایی و اطلاع از رفت و آمدهای مادران به بیمارستان، مشاهده نوزادها و جلب توجه همه به آنان و به مادرانشان در دوره پس از زایمان و میزان شکوفایی حسن کنجکاوی کودکان، سؤالاتشان در زمینه مسائل جنسی، متفاوت و متنوع است. نمونه‌هایی از این سؤالات، عبارت‌اند از: بچه از کجا آمده است؟ چطور خداوند، این نوزاد را به ما داد؟ چگونه بچه از شکم مادر بیرون می‌آید؟ چرا بچه با من تفاوت دارد؟ آلت تناسلی دختر و پسر، چرا شبیه هم نیستند؟

بعضی از پدران و مادران، از پاسخ دادن به این سؤالات، طفره می‌روند و پرده پوشی می‌کنند و با تعابیری چون: این پرسش‌ها به تو نیامده! بزرگ می‌شوی، خودت می‌فهمی! بعداً برایت می‌گویم، بچه‌ها را ساکت می‌کنند و بعضی‌ها هم جواب‌های نادرست و خلاف واقع می‌دهند، مثل اینکه گفته می‌شود: خدا این بچه را از آسمان برای ما فرستاده یا از بیمارستان خریدیم! کودک، معمولاً می‌فهمد که این پاسخ‌ها، جواب درست سؤالات او نیستند و پدر و مادر، دارند او را فریب می‌دهند. به نظر می‌رسد که باید در سطح فهم کودکان، سؤالات آن‌ها در مسائل جنسی، پاسخ داده شود و از پرده پوشی و پاسخ‌های خلاف واقع پرهیز گردد؛ زیرا عوارض فراوانی دارد، از جمله، ممکن است آن‌ها به دوستان و یا منابعی غیرمطمئن روی آورند که چه بسا زمینه انحرافات جنسی رادر آنان موجب می‌گردد.^۱ نکات قابل توجه در اصول پاسخگویی به پرسش‌های کودکان عبارت‌اند از:

الف. در پاسخگویی به پرسش‌های جنسی کودکان، صراحت و شفافیت، تا حدی باید باشد که ابهام‌های ذهنی آن‌ها رفع شود.

ب - پاسخ‌ها نباید به هیچ وجه، تحریک کننده باشند.

ج - در مواردی که یکی از والدین، توانایی پاسخگویی بهتری دارد، کودک به او ارجاع داده شود.

---

۱. فقیهی، علی نقی، تربیت جنسی، مبانی اصول و روش‌ها از منظر قرآن و حدیث. قم: انتشارات دارالحدیث، ۱۳۷۸، ص ۱۲۸.

د - حُجب و حیا باید رعایت شود و در پاسخگویی، از پرده‌داری اجتناب گردد. هر از برخورد هیجانی یا نفرت انگیز با کودک، دوری شود. بعضی از والدین، به دلیل حجب و حیا یا موانع فرهنگی، هنگامی که کودکانشان چنین سؤال‌هایی را از آنها می‌پرسند، دستپاچه و شرمگین می‌شوند، می‌خندند و یا عصبانی می‌شوند. این برخوردها کنجکاوی کودک را بیشتر تحریک می‌کند؛ زیرا احساس می‌کند که وارد منطقه ممنوعه شده و حالا تا دیگر پرسش‌هایش تفاوتی ندارد و از کنجکاوی بیش از حد، اجتناب می‌کند.

و- جواب‌ها باید به قدر کفایت و قانع کننده باشند و با اینکه بهتر است در پاسخ دادن به این سؤالات، از بیان اضافی و شرح و تفصیل بی‌مورد، خودداری کرد، اما باید در نظر داشت که پاسخ باید قانع کننده نیز باشد؛ زیرا اگر کودک، قانع نشود و پاسخ پرسش خود را به دست نیاورد، باز هم این سؤال را در ذهن می‌پروراند و ناچار است به منابع نامطمئن مراجعه کند تا پاسخ خود را بیابد.

ز- در پاسخ دادن به رشد سنی و سطح فهم کودک، باید توجه شود. کودک، در هر سنی، توانایی محدودی برای درک مفاهیم دارد که با گذران دوران رشد، این توانایی‌ها هم بیشتر می‌شوند. لذا والدین باید توجه داشته باشند که پاسخی مناسب، با سن و درک کودک ارائه دهند. مسلماً پاسخی که به یک کودک سه ساله داده می‌شود، باید با پاسخی که به کودک ده ساله داده می‌شود، متفاوت باشد.

لازم به توجه است که لزوم آموزش جنسی کودکان و پاسخ دادن درست به آنان، به این معنا نیست که والدین یا دیگر بزرگسالان، مجاز هستند که هر نوع سخنی را در حضور کودکان بیان کنند؛ بلکه باید سعی کنند تا حد ممکن، از برانگیختن حس کنجکاوی آنها یا ایجاد سؤال در ذهنشان خودداری کنند؛ اما اگر کودکان، خود، سؤالی پرسیدند، باید به سؤالات آنها بر اساس اصولی که بیان شد، پاسخ داد.

۴- پرورش فضایل اخلاقی

یکی از بهترین راه‌های غیر مستقیم تربیت جنسی، آموزش فضایل اخلاقی و پرورش آن در روح و روان اوست تا از این طریق، این فضایل، با شخصیت او عجین شود؛ زیرا انسانی که از نوجوانی، با فضایل اخلاقی رشد کند، در برابر رذایل اخلاقی، به خوبی مقاومت می‌کند. فضایی که با بحث تربیت جنسی، در ارتباط‌اند و پرورش آن‌ها در حفظ نوجوان از انحرافات و بی بندوباری اهمیت دارد، عبارت‌اند از: حیا، عفت و غیرت.

۱. حیا

یکی از فضایل اخلاقی بسیار مهمی که در بعضی روایات، هم ردیف با دین معرفی شده، «حیا» است. حیا عبارت است از خودداری نفس از زشتی‌ها و این از خصلت‌های انسان است و در بچه‌ها اولین چیزی که از قوه فهم آن‌ها آشکار می‌شود حیا است و خداوند آن را در انسان قرار داده تا کناره‌گیری کند از زشتی‌هایی که نفس انسان را به سوی آن می‌کشاند تا مانند حیوان نشود. حیا مرکب از ترس و عفت است از این رو نه با حیا فاسق است و نه فاسق با حیا، زیرا حیا و فسق با هم جمع نمی‌شوند^۱ روانشناسان تربیت جنسی، ضمن تأکید بر تربیت جنسی در محیط خانواده، از طریق ایجاد حیا در دختران و پسران، در مورد اهمیت پرورش این خصلت در فرزندان می‌نویسند: حیا، ویژگی مهمی از سیمای اخلاقی انسان و مهارت نگهداری خویشتن در اجتماع، به صورت شایسته و تواضع و خودداری و تحمل است. حیا، پایه عفت و پاکدامنی است. حیا در گفتار و رفتار و کردار و در طرز لباس پوشیدن انسان ظاهر می‌شود. پرورش این ویژگی مهم را باید خیلی پیشتر شروع کرد. برای این منظور، لازم است که شرایط مساعدی را در خانواده به وجود آورد. با تشکیل صفت حیا، احساس عمیق احترام و

---

۱. ثابت، حافظ، تربیت جنسی در اسلام، جلد هفتم، قم: انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۱، ص ۶۱۰.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۲۰۱

عفت در برخورد با جنس مخالف، آغاز می‌گردد. حیا، باقی مانده بربریت نیست؛ بلکه پر از ارزش و تمدن است.

در برخی از احادیث حیا را تمام دین یا کلید هر نیکی معرفی کرده‌اند زیرا حیا محدوده وسیعی را در برمی‌گیرد و انسان را از ارتکاب هر عمل زشت و ناپسندی باز می‌دارد که یکی از آن‌ها روابط شهوانی خارج از محدوده شرع است. امام علی (ع) حیا را کنترل کننده و بازدارنده انسان از ارتکاب زشتی‌ها دانسته و می‌فرماید: مَنْ كَسَاهُ الْحَيَاءُ ثَوْبَهُ لَمْ يَرَ النَّاسُ عَيْبَهُ هر کس لباس حیا بپوشد مردم عیب او را نمی‌بینند.^۱ در برنامه تربیت کودک پدران و مادران عاقل موظفند اطفال خود را طوری پرورش دهند که از طرفی دارای شرم و حیای عاقلانه باشند، یعنی پررو و بی حیا تربیت نشوند. قبح گناه و تنفر مردم را از گناهکار به آنان بفهمانند و بوسیله این خوی پسندیده آن‌ها را از گناهکاری و قانون شکنی بازدارند و از طرف دیگر مراقبت کنند که فرزندان آن‌ها دچار بیماری ضعف نفس و حیای احمقانه نگردند و در نتیجه کم رو و خجالتی با نیایند.^۲

۲. عفت

دومین فضیلت اخلاقی‌ای که با تربیت جنسی ارتباط دارد و والدین باید آن را در نوجوان خود پرورش دهند، «عفت» است. عفت (پاکدامنی) حالت نفسانی است که انسان را از غلبه شهوت باز می‌دارد و عقیف، یعنی خود نگهدار و با مناعت.^۳ در بسیاری از روایات عفت به معنای "ترک محرّمات جنسی" آمده است و به کسی عقیف می‌گویند که پاکدامن باشد^۴ امام علی (ع) فرمود "أَهْلُ الْعَفَافِ أَشْرَفُ الْأَشْرَافِ"

---

۱. آمدی، عبدالواحد، تصنیف غررالحکم و درر الکلم. قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸، ص ۳۰۴.
۲. فلسفی، محمدتقی، کودک از نظر وراثت و تربیت. قم: دفتر نشر معارف اسلامی، ۱۳۸۴، ص ۲۹۵.
۳. قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، تهران، دار الکتب الاسلامیه، بی تا، ج ۵، ص ۱۸ - ۱۹.
۴. گیلانی نیا، رقیه، شیوه‌شناسی تربیت جنسی کودکان و نوجوانان، مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی نوآوری و تحقیق در هنر و علوم انسانی. جلد هیجدهم، ۱۳۹۴، ص

۲۰۲.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

خویشندانان جنسی با شرافت‌ترین افراد شریف هستند.^۱ بنابراین والدین موظف هستند عفت را در کودکان خود پرورش دهند. امام باقر (ع) هم می‌فرماید: "مَا عَبْدَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ عَفَّةِ بَطْنٍ وَفَرْجٍ"^۲ خداوند به چیزی برتر از خویشستن داری شکم و دامن، پرستش نشده است"^۳

برای ایجاد پاکدامنی در مقطع نوجوانی باید به راه کارهای زیر توجه شود:

۱- نمایش عفت در عمل: به عنوان یکی از مهمترین روش‌های پرورش عفت در نوجوان، بدین صورت است که والدین، اقوام و بزرگترها، عفت را در عمل خودشان آشکار سازند و نوجوان، از خودکنترلی و خویشنداری آنان در برابر امور شهوی و جنسی، "الگوگیری" نماید. امام صادق (ع) فرمود: "عَفُّوا عَنِ نِسَاءِ النَّاسِ تَعَفُّ نِسَاؤُكُمْ"^۴ در برخورد با زنان مردم عفیف باشید، زنان و دختران شما هم پاکدامن می‌شوند.^۳

۲- آشنا ساختن نوجوان، با آثار ارزشمند عفت - که با ویژگی‌های دوره نوجوانی، هماهنگ است - انگیزه او را برای خویشنداری از شهوات، (بویژه شهوت جنسی) افزایش می‌دهد. در «آموزش» های معصومان علیهم السلام از این شیوه تربیتی برای پرورش عفت استفاده شده است.

۳- یکی دیگر از راه‌های پرورش عفاف، «تقویت حیا» در فرد دانسته شده است. با رشد حیا در فرد و باور به زشتی فعالیت‌های انحرافی و گناه و حساس شدن نسبت به رفتارهای قبیح، زمینه برای کنترل رفتارهای نابهنجار جنسی، فراهم می‌گردد. از این روست که امام علی علیه السلام می‌فرماید: عَلَي قَدْرِ الْحَيَاءِ تَكُونُ الْعِفَّةُ"^۵ به میزان رشد حیا در فرد پاکدامنی در او افزایش می‌یابد"^۴

---

۱. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، چاپ هشتم، قم: انتشارات دارالحدیث، ۱۳۷۷، ص ۳۸۲.
۲. حرعاملی، محمدبن حسن، وسایل الشیعه، بیروت: موسسه آل‌البیت (ع)، بیتا، ج ۱۵، ص ۲۴۹.
۳. کلینی، محمدبن یعقوب، الکافی، جلد پنجم، تهران: انتشارات دارالکتب اسلامیه، ۱۳۸۷، ص ۵۵۳.
۴. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، چاپ هشتم، قم: انتشارات دارالحدیث، ۱۳۷۷، ج ۸، ص ۳۸۲، ح ۱۳۱۲۳.

۳. غیرت

سومین فضیلت اخلاقی‌ای که در امر تربیت جنسی در دوره نوجوانی، اهمیت ویژه‌ای دارد، «غیرت» است. پرورش غیرت در نوجوان، باعث می‌شود که پسر، نسبت به دختران، با نگاهی شهوی نگاه نکند و با افرادی که به دختران (بویژه نزدیکان او) نگاه شهوتی دارند، برخورد کند. دختر نیز نسبت به پسرای که نامزد او نیستند و با او ازدواج نکرده‌اند، نگاه و میل شهوتی نداشته باشد و بدینگونه، غیرت، می‌تواند دختران و پسران نوجوان را از بسیاری رفتارهای نابهنجار جنسی باز دارد. برای پرورش غیرت در نوجوان باید از همان روش‌های پرورش حیا و عفت، بهره جست و ضمن الگوی غیرتمند بودن والدین و بزرگترها و تقویت حیا و عفت و فضایل اخلاقی دیگر، پیامدهای صفت غیرت و غیرتمندی، از بازدارندگی آن از بروز فحشا و منکرات و اینکه فرد غیرتمند، علاوه بر عدل، به وظیفه و بهره‌مندی‌اش از رحمت بی‌پایان الهی در آخرت، محبوب خدا می‌گردد.

نتیجه‌گیری

در همه انسان‌ها غریزه جنسی وجود دارد خداوند غریزه جنسی کودکان را در سنین قبل از بلوغ به حالت خفتگی نهاده است. صلاح فردی و اجتماعی کودکان نیز همین است که غریزه جنسی آنان تا پیش از بلوغ بیدار نشود. از آنجا که انگیزه جنسی یکی از انگیزه‌های نیرومند و حساس انسان است و در حیات روانی و جسمانی تأثیرات غیر قابل انکاری دارد و بسیاری از اعمال و رفتار و حتی بیماری‌های جسمانی و روانی انسان از این انگیزه مایه می‌گیرد. اگر پرورش عاقلانه و درستی داشته باشد، زندگی را قرین خوشی و آسایش می‌گرداند و اگر در طریق افراط و تفریط واقع شود ممکن است ده‌ها ضایعه جسمانی و روانی به دنبال داشته باشد و زندگی دنیا و آخرت انسان را تباه کند. هدف تربیت جنسی این است که رشد جنسی کودکان به طور طبیعی و سالم پیش برود و از بروز ناهنجاری، بلوغ زودرس و ابتلا به انواع انحرافات جنسی پیشگیری

۲۰۴.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

شود. اگر تربیت بخواهد به صورت کامل و جامع پیاده شود باید تربیت جنسی را به عنوان حلقه‌ای از حلقه‌های آن به حساب آورد برای این منظور لازم است که به کودک هویت بخشیده و او را از کارهایی که باعث بیداری زود هنگام غریزه جنسی می‌شوند دور کرد. به سؤالات جنسی کودک در سطح درک و فهم او نه بیشتر پاسخ داد و فضایل اخلاقی را در او پرورش داد تا کودکی داشته باشیم که بر مبنای تعالیم اسلامی تربیت شده باشد. براساس آنچه که شرح آن آمد پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- والدین و معلمان که مسئولیت اصلی تربیت کودکان و نوجوانان برعهده آنان است، در تربیت جنسی آنان می‌توانند با دادن بینش و آگاهی آنان را در راستای ارتقای فضایل اخلاقی و پیشگیری از انحرافات جنسی یاری نمایند. چرا که اولین قدم در تربیت جنسی، تبیین این مسئله با توجه به سن فرد و با استفاده از روش‌های صحیح آن است.

- از آنجا که رفتار فرزندان آینه تمام نمای رفتار والدین است و نقش الگویی والدین از مهمترین عوامل شکل‌گیری رفتار فرزندان در آینده است، رعایت اخلاق جنسی در خانواده توسط والدین باید مدنظر قرار بگیرد.

- برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده و آگاهی دادن به والدین در برنامه‌های آموزش و پرورش مد نظر قرار بگیرد. متأسفانه خانواده‌ها تا کنون در معرض آموزش و توانمندسازی قرار نگرفته‌اند و لذا ابهام و مشکل زیاد دارند و به همین اندازه در خصوص این مسائل اشتباه هم زیاد می‌کنند و با برخوردهایی مثل خشونت، پاسخ ندادن به سؤالات فرزندشان و نادیده گرفتن مشکلات و ناآگاهی‌شان به طور ناخواسته فرزندان‌شان را در معرض سوء استفاده قرار می‌دهند.

- در محتوای کتب مدارس موضوعات مربوط به تربیت جنسی از نظر زیستی، بهداشتی و مذهبی مورد توجه قرار گیرد و دانش آموزان از طریق این کتب آگاهی‌ها و شناخت‌های مقدماتی لازم را در زمینه تربیت جنسی کسب کنند.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۲۰۵

- پیشنهاد می‌گردد در مدارس با دعوت از روحانیون، کارشناسان و متخصصان امور دینی، پزشکان و روانپزشکان چالش‌های دوره بلوغ و ابعاد شرعی آن و ملاحظه و تکالیف و مسئولیت‌های مرتبط با آن برای دانش‌آموزان تبیین و تشریح گردد.
- والدین از پاسخ به سوالات کودک زمینه تربیت جنسی به آنگونه که قانع شود نباید طفره برونند و حتی در خانواده زمینه باید بگونه‌ای فراهم باشد که طفل جرأت کند این مسائل را از والدین بپرسد.
- والدین در همه حال از راه داستان‌ها و تلقین‌ها از پاکی و پاکدامنی و عفت و شخصیت آدمی بحث کنند و تناسب زندگی جنسی را با سن، شغل و مراحل حیات به او تفهیم نمایند.
- نباید کودکان را وادار کرد تا دوستان و اطرافیان خود را ببوسند.
- استخراج مقوله‌های تربیت جنسی در قرآن.
- نظافت کودکان نباید در حضور دیگران باشد
- نباید در کودکی با اندام تناسلی کودک بازی کرد
- نباید اندام دختر بچه‌ها را در نزد دیگران عریان نمود
- پدر یا سایر بزرگترها نباید دختر بچه‌ی ۶ سال به بالا را روی زانوی خود بنشانند.
- والدین روابط جنسی خود را دور از دید فرزندان برقرار کنند.
- والدین و کودکان از پوشیدن لباس تنگ و چسبان یا لباسی شبیه به لباس جنس مخالف خودداری کنند.
- پس تربیت باید از همان اوان کودکی آغاز گردد، تا جزء طبیعت آدمی گردد.

نتیجه گیری

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان یکی از مهمترین و حساس‌ترین مسائل در حوزه‌های تربیت است زیرا نقشی مهم در آینده و سعادت و شقاوت کودک دارد. تلویزیون، ماهواره و اینترنت، از ویژگی‌های عصری است که در آن زندگی می‌کنیم و به

۲۰۶.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

نظر می‌رسد باید آگاهی و تربیت جنسی را از طریق صحیح به فرزندان منتقل کنیم. عصر اطلاعات است و سرعت، و بچه‌های ما فرزند همین زمانه‌اند. طوری که دیگر به این راحتی نمی‌توان سرنوشت آن‌ها را از همان کودکی تا بزرگسالی و پیری خواند. دنیا پیچیده شده و آلوده. و از خیلی‌ها می‌شنویم که پیچیدگی و آلودگی دنیای مدرن را بهانه می‌کنند، برای توجیه ناآگاهی‌شان از چیزهایی که باید به فرزندان‌شان بیاموزند. آموزش در خصوص تربیت جنسی کودکان در تمام مراحل سنی باید صورت بگیرد. به سن خاصی نمی‌شود اشاره کرد. ازدوران پیش از دبستان، دبستان، دوران بلوغ، جوانی، میانسالی و حتی سالمندی این آموزش‌ها لازم است. البته شکل آن در هر دوره متفاوت است. برخی آسیب‌ها علاوه بر این که جسم کودک را به شدت تهدید می‌کند، سلامت روان او را هم با مشکلات جبران‌ناپذیری مواجه خواهد کرد موضوع آسیب‌های جنسی از همین دسته است. آثار این زخم‌های روانی می‌تواند سال‌های سال در وجود فردی که مورد سوء استفاده قرار گرفته، باقی بماند. تربیت جنسی شیوه پیشگیرانه‌ای است که برای ایمن نگهداشتن کودک و اجتناب از مصائب و گرفتاری‌های بعدی مطرح می‌شود. و لذا باید در این حوزه متخصصان و صاحب‌نظران حساسیت ویژه‌ای را داشته باشند.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۲۰۷

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. آمدی، عبد الواحد، (۱۳۷۸). تصنیف غرر الحکم و درر الکلم. قم: دفتر تبلیغات اسلامی.
۳. ابراهیم زاده، عیسی (۱۳۸۳). فلسفه تربیت. تهران: دانشگاه پیام نور.
۴. ابن ابی الحدید (بی تا). شرح نهج البلاغه. جلد بیستم. طه مصر.
۵. ابن منظور، محمد بن مکرم (۱۴۰۸ه. ق). لسان العرب. بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۶. افشاری، محمدحسین (۱۳۹۴) "تربیت جنسی کودک در روایات اهل بیت(ع)" مجله حدیث و اندیشه، شماره ۳۱.
۷. امینی، ابراهیم (۱۳۸۷). اسلام و تعلیم و تربیت. جلد سوم، تهران: انتشارات بوستان.
۸. امینی، ابراهیم (۱۳۶۸). آیین تربیت. چاپ اول، تهران: انتشارات اسلامی.
۹. امینی، محمد، و همکاران (۱۳۹۰) "بررسی ضرورت وجودی و چگونگی توجه به تربیت جنسی در برنامه‌ی درسی مقطع متوسطه از دیدگاه دبیران و دانش آموزان" مجله پژوهش‌های برنامه درسی، سال اول، شماره ۱.
۱۰. بامری، اسحق، سالارزایی، امیرحمزه (۱۳۹۷) "تحلیل رابطه بین سبک زندگی و تربیت جنسی نوجوانان شهر زاهدان با نگاهی به پیشگیری از جرم" مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، شماره ۲۹.
۱۱. بهشتی، احمد (۱۳۷۰) "اسلام و تربیت کودکان" بی جا: سازمان تبلیغات اسلامی.
۱۲. ثابت، حافظ (۱۳۸۱). تربیت جنسی در اسلام. جلد هفتم، قم: انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)

- ۲۰۸.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶
۱۳. حاکم نیشابوری، محمدبن عبدالله (۱۴۱۴ه.ق) المستدرک علی الصحیحین. تحقیق مصطفی عبدالقادر عطا، بیروت: دارالکتب العمیه.
۱۴. حرّعاملی، محمدبن الحسن (۱۴۰۹ه.ق). وسائل الشیعۀ. تحقیق: مؤسسۀ آل البيت عليهم السلام، قم: مؤسسۀ آل البيت عليهم السلام لاحیاء التراث.
۱۵. حرّعاملی، محمدبن حسن (بی تا). وسایل الشیعۀ. بیروت: موسسه آل البيت(ع).
۱۶. دهنوی، حسین (۱۳۸۴). نسیم مهر۲. جلد دوم، قم: انتشارات خادم الرضا (ع).
۱۷. زمخشری، محمودبن عمر (۱۳۸۵). الکشاف عن حقائق التنزیل و عیون الاقوال. مصرشرکه مکتبه و مطبعه مصطفی البالی الحلبی و اولاده.
۱۸. رستمی، مهتاب، و همکاران (۱۳۸۴)"بررسی دیدگاه دانشجویان درباره چگونگی افزایش آگاهی جنسی جوانان دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه" مجموعه مقالات دومین کنگره سراسری آسیب شناسی خانواده در ایران، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
۱۹. ستوده نیا، محمدرضا، رضانی، ملیحه (۱۳۹۴)"بررسی روش‌های تربیت جنسی در قرآن باتاکید بر رویکرد روانشناسی شناختی" مجموعه مقالات نهمین همایش ملی اشراق اندیشه مطهر، خانواده و تربیت جنسی.
۲۰. سلحشور، ماندانا (۱۳۸۷). خانواده و تربیت جنسی کودکان و نوجوانان. جلد اول، تهران: انتشارات آثار برتر.
۲۱. شادی، احمد (۱۳۸۲). انحرافات جنسی جوانان. بی جا.
۲۲. علم الهدی، جمیله (۱۳۸۶). اهداف تعلیم و تربیت در اسلام. تهران: موسسه پژوهش و برنامه ریزی.
۲۳. غزالی، ابوحامد (بی تا). کیمیای سعادت. به کوشش حسین خدیو جم، تهران: انتشارات علمی فرهنگی.
۲۴. طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۹۲). مکارم الاخلاق. بی جا.
۲۵. طبری، محمدبن جریر (۱۴۱۵ه.ق). جامع البیان. تحقیق صدقی جمیل العطار، بیروت: دارالفکر للطباعه و النشر و التوزیع.

تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی برای پیشگیری از انحراف.....۲۰۹

۲۶. طباطبایی یزدی، محمدکاظم (بی تا). عروه الوثقی. تهران: مکتب مرتضویه.
۲۷. فقیهی، علی نقی (۱۳۸۷). تربیت جنسی، مبانی اصول و روش‌ها از منظر قرآن و حدیث. قم: انتشارات دارالحدیث.
۲۸. فقیهی، علی نقی، و همکاران (۱۳۸۷) "آموزش جنسی به کودک و نوجوان از دیدگاه اسلامی و مطالعات روانشناختی" دو فصلنامه تربیت اسلامی، سال سوم، شماره هفتم.
۲۹. فلسفی، محمد تقی (۱۳۸۴) کودک از نظر وراثت و تربیت. قم: دفتر نشر معارف اسلامی.
۳۰. فخررازی، محمدبن عمر (۱۳۵۷ه.ق). تفسیر کبیر. مصر: میدان جامع الازهر.
۳۱. کرکندال، لستر (۱۳۳۱). آموزش جنسی اطفال. ترجمه محمد جلالی، تهران: انتشارات فرانکلین.
۳۲. کلینی، محمدبن یعقوب (۱۳۸۷). الکافی. جلد پنجم، تهران: انتشارات دارالکتب اسلامیة.
۳۳. کلینی، محمدبن یعقوب (۱۴۲۹ه.ق). الکافی. جلد پنجم، تهران: انتشارات دارالحدیث.
۳۴. کوچتکف، ودولاییک، و، م (۱۳۵۱). روانشناسی و تربیت جنسی کودکان و نوجوانان، ترجمه‌ی محمد تقی زاد، تهران: بنیاد.
۳۵. گیلانی نیا، رقیه (۱۳۹۴) "شیوه شناسی تربیت جنسی کودکان و نوجوانان" مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی نوآوری و تحقیق در هنر و علوم انسانی. جلد هیجدم.
۲۶. ماوردی، علی بن محمد (بی تا). النکت و العیون. بیروت: دارالکتب العلمیه.
۲۷. مزیدی، محمد، خدمتیان، محمد (۱۳۹۶) "ارائه الگوی تربیت جنسی باتکیه بر دیدگاه‌های اندیشمندان مسلمان" تربیت اسلامی، شماره ۲۵.
۲۸. مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ه.ق). بحارالانوار. بیروت: موسسه الوفاء.

۲۱۰.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال دهم، شماره سی و هشتم، زمستان ۱۳۹۶

۲۹. مجلسی، محمد باقر (۱۴۰۳ه.ق). بحار الأنوار. تهران: المكتبة الإسلامية.

۳۰. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۷۷). میزان الحکمه. چاپ هشتم، قم: انتشارات

دارالحديث.

۳۱. متقی فر، غلامرضا (۱۳۷۸)"کاوشی در باب آموزش جنسی در مدارس" مجله

معرفت، شماره ۴۲.

۳۲. مقدادی، محمد مهدی، جوادپور، مریم (۱۳۹۶)"پیشگیری از آسیب‌های جنسی

کودکان در اسلام" اخلاق زیستی، سال هفتم، شماره ۲۳.

۳۳. مطهری، مرتضی (بی تا). اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب، تهران: صدرا.

۳۴. نصیری، یوسف، جعفری، ابراهیم (۱۳۸۹)"درآمدی بر مبانی تربیت جنسی در

تربیت اسلامی" فصلنامه مطالعات اسلامی در تعلیم و تربیت، شماره ۱.

۳۵. یاری دهنوی، مراد، ابراهیمی‌شاه آبادی، فاطمه (۱۳۹۵)"پدیدارشناسی تربیت

جنسی از دیدگاه کارشناسان تربیتی در مدارس متوسطه شهر کرمان" علوم تربیتی از

دیدگاه اسلام، شماره ۷.